

2°. Op het *telegram* van den heer VOORHOEVE heeft het bureau dadelijk een consent voor zuivere benzine uitgeschreven en naar de toewijzingscommissie voor benzine verzonden. Toen echter later bleek uit een brief van den heer VOORHOEVE aan ons bureau, dat zijn triumphmotor inmiddels veranderd was en auto-spirit kon gebruiken, liet ik het consent voor zuivere benzine telegrafisch achterhalen en door een voor auto-spirit vervangen. Daardoor keerde het voor den heer VOORHOEVE bestemde, maar voor hem onnoodige offer nog juist bijtijds naar onzen voorraad terug. Die 10 L. benzine beteekenen 50 L. auto-spirit. Deze gang van zaken toont meteen ongezocht aan, dat er tusschen een beschikking van ons bureau en haar uitvoering zoo veel tijd verlopen kan, dat zelfs nog wijziging mogelijk is.

3°. De kolenkaart voor den heer VOORHOEVE heeft ons bureau verlaten en heeft in een der *verzegelde* doozen gezeten, die op de post zijn bezorgd. Ons bureau heeft een klacht over deze zoekgeraakte kaart bij het hoofdpostkantoor van den Haag ingebracht. De verzending der kaarten is opzettelijk met zóóveel waarborgen voor nauwkeurigheid geschied, dat wij op de lijsten kunnen nagaan aan wie kaarten zijn verzonden.

Ik wil nog opmerken, dat den heer VOORHOEVE op *zijn telegram* hulp is verleend. *Niet op zijn ingezonden stukje*. Het laatste zou, ware het vóór het telegram onder onze oogen gekomen, onwillekeurig door de kilheid, die het op ons bureau bracht, de anders vlug-bereide hulp tot een administratief correct slentergangetje hebben verstijfd.

De eenige verdienste, die het ingezonden stukje heeft, is dit: dat het mij door aanmatiging heeft aangezet tot verweer en tot vaststelling voor mij zelf van de grenzen, waarbinnen ik de vrijwillig op mij genomen taak verder wensch te volbrengen. In de mededeelingen zal ik aangeven, welke verantwoordelijkheid het bureau aanvaardt en welke het afwijst; wat het kan en wat het niet kan.

's-Gravenhage, 19 November 1917.

A. SIKKEL.

II.

Iedereen te voldoen, is onmogelijk, dacht ik, toen ik het ingezonden stukje van collega J. J. VOORHOEVE, die zich over het bureau voor doktersnoodvoorziening beklagde, las. Aangezien mijn persoonlijke ervaring een gansch andere is, voel ik mij verplicht uiting te geven aan mijn gevoelens van groote erkentelijkheid jegens collega SIKKEL. Ik heb de overtuiging, meer nog, de volle zekerheid, dat zonder dezen van de voorziening met benzine, petroleum, enz. voor de geneeskundigen niets ware terecht gekomen. Wie zich herinnert, hoe wij in den eersten tijd met 10 Liter benzine werden afgescheept, die moet erkennen, dat, bij den bestaanden beperkten voorraad, de toestand voor de collega's veel is verbeterd.

Het is inderdaad een Herkules-taak om de vele honderden aanvragen te regelen en den zoo talrijken wenschen te voldoen. Sinds maanden geeft dr. SIKKEL daarvoor het grootste deel van den dag. Voor dit zeldzame offer verdient hij den dank van alle welgezinde collega's. Deze dank kan door een enkel uitzonderingsgeval, dat allicht door een telegram ware voorkomen, niet worden verkleind.

Amsterdam, 15 November 1917.

M. L. H. S. MENKO.

DE SPECIALISTEN EN HET BINDEND BESLUIT.

Open brief aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst.

Ondergeteekenden, allen specialisten te Rotterdam, leden der Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst, hebben de eer het hoofdbestuur te verzoeken om, indien het algemeen bindend besluit 1917, betreffende de overeenkomsten van leden der Maatschappij met ziekenfondsen bij referendum wordt aangenomen, dit bindend besluit niet te doen in werking treden, subsidiair het niet op specialisten toepasselijk te verklaren, vóórdat de positie der specialisten in de Maatschappij bij huishoudelijk reglement naar behooren zal zijn geregeld.

Waar met dit besluit blijkbaar wordt beoogd een volstreekte contrôle van de Maatschappij op de voorwaarden, waaronder door haar leden (huisartsen, zoowel als specialisten) hulp wordt verleend aan leden van ziekenfondsen, is volgens hun meening de wensch billijk, dat zij met zekerheid weten, in hoeverre genoemd reglement hun zal veroorloven naar hun eigen belangen te werk te gaan.

J. VAN ASSEN JZN.
G. T. HARDERS.
P. VAN OORDT.
W. ROBERTSON.
J. F. MAAS.
C. F. TH. VON ZIEGENWEIDT.
J. VISSER DZN.
A. VAN ROSSEM.
C. G. VERVLOET.
H. VAN ANROOY.
H. K. DE HAAS.
J. VAN DEN BORG.
F. M. C. HENGEVELD.
D. J. DE LEVIE.
J. C. J. BIERENS DE HAAN.
W. SCHILPEROORT.
L. M. DE BUY WENNIGER.

D. M. VAN LONDEN.
A. A. M. NELISSEN.
J. LOOPUYT.
W. F. J. MILATZ.
E. MARX.
H. J. BOEVÉ.
D. G. VAN HOYTEMA.
C. M. KLEIPOOL.
P. JAS.
JEANNE BLES.
W. VAN DER SLUYS.
C. A. VAN DER LOO.
D. B. BOKS.
E. DEDDES.
FLORIS A. SCHALIJ.
J. W. VAN BISSELIÏCK.
A. VERWEY.

W. VAN WOERKOM.
J. W. SCHUILING.
K. DE SNOO.
H. WEVE.
D. J. BLOK.
P. FOCKENS.
H. C. TAMSON.
A. H. M. J. VAN ROOY.
P. MURRAY.
D. STIBBE.
J. H. VAN VEEN.
B. MIJNLIEFF.
P. A. MOERMAN.
C. L. DORST.
J. P. GOGARN.
H. LAMMERS.

Rotterdam, November 1917.

LUCHTVERVERSCHING IN SCHOOLLOKALEN.

Het is haast ontmoedigend, telkens weer te ervaren, hoe hardnekkig verkeerde opvattingen standhouden en hoe lang het duurt, voordat juistere inzichten algemeen ingang vinden. Het stukje van collega VAN GELDEREN bewijst opnieuw, dat, niettegenstaande al wat er over dit onderwerp is geschreven, op vele plaatsen de schoolbevolking nog altijd het slachtoffer is van het z.g.n. ventilatie-stelsel volgens LEVOIR—VAN BEMMELEN. Ten gevolge van de beperkte ruimte verwijs ik naar wat ik daarover schreef in het *Tijdschrift voor Sociale Hygiëne*, 9den jaarg. n°. 11 en 12, en 13den jaarg. n°. 12. Dr. MASTBOOM heeft reeds jaren geleden (*Hygiënische Bladen*, 1899, n°. 12) het stelsel LEVOIR—VAN BEMMELEN afgekeurd en een andere wijze van ventileren der schoollokalen aanbevolen. Dr. SWAAB heeft in den winter van 1904 op 1905 in vier Amsterdamsche scholen, en leden der schoolcommissie te 's-Gravenhage hebben in 1906 in twee schoolgebouwen aldaar proefondervindelijk aangetoond, dat bij ventilatie volgens LEVOIR—VAN BEMMELEN de lucht in het lokaal na een uur *sterk verontreinigd* was, terwijl bij ventilatie volgens MASTBOOM de lucht na 1 à 2 uren nog *zeer zuiver* was. De Haagsche onderzoekers vonden bij ventilatie volgens LEVOIR—VAN BEMMELEN de zuiverste lucht nabij den zoogenaamden uitlaat¹⁾, zeer verontreinigde lucht boven in het lokaal en de *onzuiverste* juist *ter hoogte van de hoofden der leerlingen*, terwijl (vooral bij koud weer) de temperatuur der lucht ter hoogte van de voeten der leerlingen aanmerkelijk (van 4°—8°) lager was dan ter hoogte van de hoofden. Bij ventilatie volgens MASTBOOM bedroeg dit verschil nooit meer dan 1°. In 1910 heeft dr. PIGEAUD met mij bovengenoemde proeven herhaald, met hetzelfde gevolg. In de vergadering der sectie voor hygiëne, ter gelegenheid van de algemeene vergadering der Maatschappij 5 Juli 1910 te Tilburg, verklaarde dr. PIGEAUD van het stelsel LEVOIR—VAN BEMMELEN bekeerd te zijn tot de eenige goede manier van ventileren.

Te Amsterdam en ook te 's-Gravenhage wordt bij den bouw van nieuwe scholen het ventilatie-stelsel LEVOIR—VAN BEMMELEN niet meer aangebracht. Een goede ventilatie van een schoollokaal is mogelijk, wanneer men de *versche lucht* door de geopende

¹⁾ Dat de bedorven lucht het lokaal *niet kan* verlaten door de opening nabij de vloer, heb ik theoretisch in het *Tijdschrift voor Sociale Hygiëne* bewezen, en dat zij het *niet doet* is door bovenvermelde proeven aangetoond,